

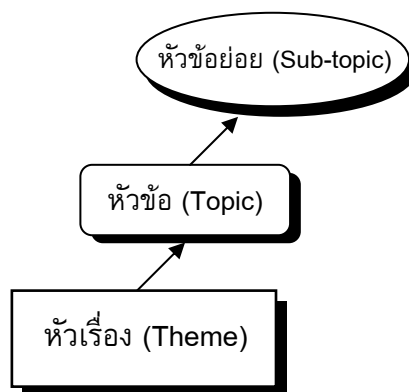
บทที่ ๓

หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ (Unit of study)

หน่วยการเรียนรู้ (Unit of study or Learning unit or thematic unit) เป็นกลุ่มของสาระหรือเนื้อหาความรู้ที่จัดไว้รวมกันแบบบูรณาการเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเวลาที่ใช้จัดการเรียนรู้ และมีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ในคำอธิบายรายวิชา

หน่วยการเรียนรู้ที่จัดขึ้นแต่ละหน่วย จะมีลักษณะการเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบหลัก ๓ ส่วน คือ หัวเรื่อง (Theme) หัวข้อ (Topic) และหัวข้อย่อย (Sub-topic) ดังภาพ

องค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้: อุดุลย์ ไทรเล็กทิม, ๒๕๕๐.

หัวเรื่อง (Theme) คือ ชื่อของหน่วยการเรียนรู้

หัวข้อ (Topic) คือ สาระการเรียนรู้ หรือ ประเด็นสำคัญของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

หัวข้อย่อย (Sub-topic) คือ เนื้อหาของสาระการเรียนรู้แต่ละสาระ หรือแต่ละประเด็น

การกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นิยมจัดทำกัน ๔ ลักษณะ คือ ใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นแกน ใช้ทักษะทางภาษาเป็นแกน ใช้สาระการเรียนรู้เป็นแกน และใช้หลักภาษาเป็นแกน ดังนี้

๑. หน่วยการเรียนรู้ใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นแกน (Literature or literally – based approach)

หน่วยการเรียนรู้ในลักษณะนี้ จะนำชื่อเรื่องของวรรณคดีหรือวรรณกรรมมาเป็นหัวข้อ (Theme) เช่น หน่วยการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ได้แก่ นิราศเมืองแกลง พระยาพิชัยดาบหัก ผู้ชนะสิบทิศ เศรษฐศาสตร์ในห้องแถว ฯลฯ หรือ หน่วยการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ได้แก่ รามเกียรติ์ ภาพยนตร์โคลงประพาสธารทองแดง ศิลปินหลักที่ ๑ และหน่วยการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้แก่ พระอภัยมณี บทละครพูดเรื่อง เห็นแก่ลูกกษัตริย์กษัตริย์ เป็นต้น

๒. หน่วยการเรียนรู้ใช้ทักษะทางภาษาเป็นแกน (Language skill – based approach)

การใช้ทักษะทางภาษาเป็นแกนในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้จะมีหลายลักษณะ แต่จะใช้หลักการเดียวกันคือ เขียนขยายความจากทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นิยมเขียนชื่อหน่วยให้มีความคล้องจองกันด้วย เช่น หน่วยการเรียนรู้เรื่อง “อ่านเพื่อให้อ่านกว้าง” “พูดอย่างผู้เชี่ยวชาญ” “มีวิจักษณ์ญาณการดู” “รอบรู้กระบวนการเขียน” และ “เรียนรู้เรื่องการฟัง” เป็นต้น

๓. หน่วยการเรียนรู้ใช้หลักภาษาเป็นแกน (Language – based approach)

หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้หลักภาษาเป็นแกนพบว่ามีการจัดทำกันไม่มากนัก คงจะเป็นเพราะหลักภาษามีเนื้อหาค่อนข้างมาก และเนื้อหาเดียวกันอาจกำหนดให้เรียนได้หลายชั้น เช่น “คำราชาศัพท์” ครูผู้สอนจะกำหนดให้เรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยแบ่งเนื้อหาย่อย ๆ ให้มีความต่อเนื่องกันตามระดับชั้นก็ได้

๔. หน่วยการเรียนรู้ใช้สาระการเรียนรู้เป็นแกน (Essential learning – based approach)

หน่วยการเรียนรู้ในลักษณะนี้พบว่ามีการจัดทำกันค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แยกสาระการเรียนรู้ทั้ง ๕ ออกจากกัน ไม่บูรณาการตามธรรมชาติของภาษาไทย เช่น หน่วยการเรียนรู้เรื่อง “วรรณคดีมีคุณค่า” “การอ่านนำพาให้รอบรู้” “ฟังดูพูดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ” “ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการเขียน” และ “ปากเพียรเรียนหลักการใช้ภาษา” เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบว่าหน่วยการเรียนรู้ของหลายสถานศึกษา จะมีการผสมผสานกันของลักษณะที่ ๑ ลักษณะที่ ๒ และลักษณะที่ ๓ กล่าวคือ หน่วยการเรียนรู้ที่จัดให้เรียนในชั้นปีนั้น ๆ จะมีทั้งที่เป็นชื่อของวรรณคดี หรือวรรณกรรม หรือทักษะทางภาษา หรือหลักภาษา เป็นต้น

เอกสารนี้ เสนอแนะการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นชื่อหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความซาบซึ้ง ภูมิใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ จนสืบทอดมาถึงทุกวันนี้

ลักษณะของหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยกลุ่มของสาระการเรียนรู้ (Essential learning strands) หลาย ๆ สาระที่จัดให้ผสมผสานเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตามธรรมชาติของภาษา ซึ่งทุกคนต้องใช้ในการสื่อสาร และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การได้มาซึ่งความรู้แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา (ได้ฟังมา ได้อ่าน ได้เรียน ได้ถ่ายทอดกันมา) และความรู้ที่เกิดจากปัญญา (ได้เรียนมา มีความเข้าใจ รู้จักคิด วิเคราะห์ สรุปความ ใช้ความรู้แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า) ด้วยเหตุนี้ การจัดเนื้อหาสาระจึงเป็นในลักษณะการบูรณาการเชื่อมโยงกันระหว่างการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และการดู ไปพร้อม ๆ กัน

การบูรณาการ (Integration) เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาแบบ Progressive education ที่เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๓ ในสมัยของ John Dewey ซึ่งได้รับอิทธิพลจากนักปรัชญาชาวเยอรมันชื่อ Herbart (๑๗๗๖ - ๑๘๔๑) ที่เชื่อว่าเราสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดของวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรอย่างน้อย ๒ วิชา ขึ้นไป และด้วยวิธีเชื่อมโยงดังกล่าวนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ ได้เพิ่มลักษณะการเรียนรู้ที่มีความหมายของ Ausubel (๑๙๖๓) การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of learning) การเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative learning) และการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้เองได้ตามแนวทางของปรัชญา Constructivism (๑๙๙๐-ปัจจุบัน)

บูรณาการ (Integrate) หมายถึง การทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว (พระธรรมปิฎก, ๒๕๔๐: ๓๐) หลักการสำคัญในการบูรณาการ คือการประสานสัมพันธ์กันของหัวเรื่อง (Topic) ทั้งหลาย ที่จัดให้เชื่อมโยงกัน และต้องสมดุลกัน มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุด

การนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ (Body of knowledge) ทักษะ (Skills) กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) การปฏิบัติ (Performance) และด้านคุณธรรม (Values or virtues) จริยธรรม (Morality) และ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Learning integration) โดยทั่วไป นิยมจัดทำกันใน ๒ ลักษณะ คือ

๑. การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary) เป็นการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั้ง ๕ สาระเข้าด้วยกัน คือ สาระการอ่าน, สาระการเขียน, สาระการฟัง การดูและการพูด สาระหลักการใช้ภาษา และสาระวรรณคดีและวรรณกรรม เนื่องจากธรรมชาติของวิชาภาษาไทย เป็นลักษณะสัมพันธ์ทักษะ หรือทักษะสัมพันธ์ เช่น หน่วยการเรียนรู้เรื่อง “นิราศเมืองแกลง” ผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนรู้ภายในหน่วย ให้บูรณาการกันระหว่างการอ่านว่าจะให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านอย่างไร อ่านเนื้อหาอะไร เมื่ออ่านแล้วต้องเขียนอะไร เขียนอย่างไร สัมพันธ์กับการฟัง การดู และการพูดในเนื้อหาสาระอะไรบ้าง และเรื่องนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร ใครเป็นผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์เป็นอย่างไร ให้คุณค่าอะไรบ้าง และต้องเรียนเนื้อหาที่เป็นหลักภาษา และการใช้ภาษาอะไร เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การบูรณาการภายในวิชาจะต้องจัดสาระการเรียนรู้ทั้งหมดให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน

๒. การบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) เป็นการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ตั้งแต่ ๒ กลุ่มขึ้นไป ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นในลักษณะขององค์รวม (Whole knowledge) ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ไม่ใช่เพียงผิวเผิน เป็นการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) ซึ่งมีความใกล้เคียงกับชีวิตจริง (Real life) มากที่สุด เช่น หน่วยการเรียนรู้เรื่อง “นิราศเมืองแกลง” นอกจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาสาระวิชาภาษาไทยแล้ว ผู้สอนจะเชื่อมโยงไปยังวิชาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและถ่ายโอนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องแผนที่ เส้นทางการเดินทาง (คณิตศาสตร์) ลักษณะสภาพภูมิศาสตร์จังหวัดระยอง (สังคมศึกษา) สุนทรียศาสตร์ จินตนาการ (ศิลปะ) เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้อีก ๔ ลักษณะที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กล่าวคือ

๑. การบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion instruction) การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้เหมาะสำหรับครูผู้สอนคนเดียวที่สอนหลายวิชาในชั้นเดียวกัน เพราะมองเห็นความสัมพันธ์ภายในวิชา หรือระหว่างวิชาที่สอนได้ชัดเจน การบูรณาการจะเป็นลักษณะสอดแทรกเชื่อมโยงเนื้อหาสาระหลาย ๆ เนื้อหาในวิชาเดียวกัน หรืออาจจะสอดแทรกเชื่อมโยงเนื้อหาสาระหลักไปยังเนื้อหาสาระของวิชาอื่น ๆ ในลักษณะ Interdisciplinary ก็ได้

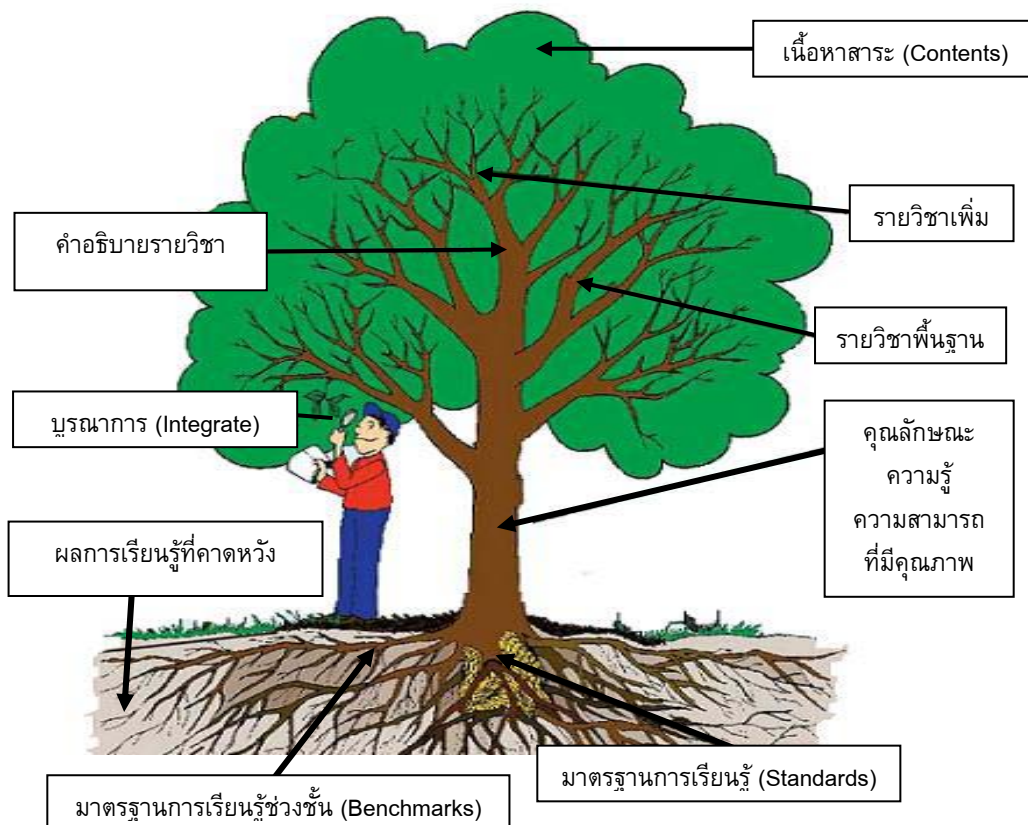
๒. การบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel instruction) วิธีนี้เหมาะสำหรับการจัดการเรียนที่ผู้สอนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนรู้ อาจจะเป็นการสอนคนละวิชา ต่างคนต่างสอนแต่มาวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน หรือสอนวิชาเดียวกัน วางแผนการเรียนรู้ ร่วมกัน แล้วแยกกันไปต่างคนต่างสอนก็ได้ การวางแผนร่วมกันจะยึดหัวเรื่องวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลักก็ได้ แล้วบูรณาการเชื่อมโยงกันแบบคู่ขนาน โดยกำหนดกิจกรรมร่วมกันและตัดสินใจร่วมกันว่าจะสอนหัวเรื่องนั้นอย่างไรในวิชาของแต่ละคน ใครควรสอนก่อนสอนหลัง ภาระงาน (Performance tasks) ที่ให้ผู้เรียนทำจะมีความแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละวิชา หรือถ้ามีภาระงานที่ใช้ประเมินร่วมกันจะกำหนดแนวทางการวัดผลและประเมินผลอย่างไร เป็นต้น การสอนแต่ละวิชาจะเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างวิชามากขึ้น

๓. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary instruction) การจัดการเรียนรู้นี้คล้ายกับการบูรณาการแบบคู่ขนาน เป็นการนำเนื้อหาสาระจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาผสมผสานเชื่อมโยงกัน แล้วกำหนดเป็นหัวเรื่องที่ใช้สอนร่วมกัน เมื่อวางแผนการเรียนรู้แล้วต่างคนต่างแยกกันไปจัดการเรียนรู้ในวิชาที่สอน หรือบางครั้งอาจจะร่วมกันสอนในหัวข้อเดียวกัน แล้วจึงมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนไปทำ ส่วนการวัดผลและประเมินผลอาจจะต่างคนต่างประเมินชิ้นงานหรือประเมินชิ้นงานร่วมกันก็ได้

๔. การบูรณาการแบบโครงการหรือโครงการงาน (Transdisciplinary instruction) การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ มีทั้งแบบที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสร้างงานเป็นโครงการ (Project) หรือโครงการงาน (Project work) จากสาระการเรียนรู้ โดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกันในวิชานั้น ๆ หรืออาจจะเป็นลักษณะที่ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ร่วมกันสอนเป็นทีม (Team teaching) โดยวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน สอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน มอบหมายโครงการหรือโครงการงานให้ทำร่วมกัน ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมิน และต้องประเมินผลงานร่วมกัน

การกำหนดหน่วยการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หากเราพิจารณาต้นไม้สักต้นหนึ่งที่เจริญเติบโต จะพบว่าต้องอาศัยรากที่แข็งแรงมั่นคง (มีทั้งรากแก้ว รากแขนง และรากฝอย เปรียบเสมือนกับมาตรฐานการเรียนรู้) หมุนเกลียวรวมกันเป็นหนึ่งเดียว คือ ลำต้นที่เปรียบได้กับคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพทั้งด้านการเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ คิดแก้ปัญหา และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หากเราต้องการต้นไม้ที่มีทรงพุ่มขนาดเล็ก กิ่ง ก้านที่แตกออกมาจากลำต้นก็จะมีไม่มากนัก แต่ถ้าต้องการทรงพุ่มขนาดใหญ่ กิ่ง ก้านก็จะมีมากขึ้น กิ่งก้านขนาดใหญ่ ขนาดเล็กเปรียบได้กับคำอธิบายรายวิชาที่ต้องมีหลาย ๆ วิชา ทั้งรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่ม พุ่มไม้แต่ละพุ่ม

เปรียบกับหน่วยการเรียนรู้ พุ่มขนาดใหญ่ย่อมต้องมี กิ่ง ก้าน ใบมาก กิ่งแต่ละกิ่งจะมีก้านหลายก้าน เปรียบกับหน่วยการเรียนรู้ย่อย แต่ละก้านจะมีกลุ่มใบไม้มากมาย เปรียบได้กับเนื้อหาสาระที่บูรณาการเข้าด้วยกันเป็นพุ่มไม้ จำนวนมากหรือน้อยคือขนาดของเนื้อหาสาระนั่นเอง ใบไม้ทำหน้าที่ปรุงอาหาร สร้างความเจริญเติบโตให้กับต้นไม้ โดยอาศัยธาตุอาหารที่ส่งมาจากราก ดังนั้นหากรากมีน้อย ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ ก็จะหาธาตุอาหารที่จำเป็นได้น้อย แต่ถ้ารากมีจำนวนมาก แข็งแรงสมบูรณ์ (เปรียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นข้อกำหนดถึงสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และสามารถทำได้) ก็จะส่งธาตุอาหารผ่านลำต้นไปยังใบเพื่อทำหน้าที่ปรุงอาหาร ส่งกลับคืนไปเลี้ยงบำรุงลำต้นให้ทุกส่วนเจริญเติบโต ต้นไม้ก็จะสูงขึ้น ทรงพุ่มก็จะขยายใหญ่มากขึ้น แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดไว้ของหลักสูตรนั่นเอง ลักษณะการเปรียบเทียบศึกษาได้จากภาพต่อไปนี้ (ปรับปรุงจากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, มปป. จาก <http://academic.obec.go.th/assessment2549/aca/ahome01.htm>)

หน่วยการเรียนรู้เปรียบได้กับต้นไม้. อุดุลย์ ไทรเล็กทิม, ๒๕๕๐.

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจัดเรียงสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรไว้ ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม สาระการเรียนรู้เป็นสื่อที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐาน โดยกำหนดสาระแกนกลางที่ทุกคนต้องเรียนไว้เรียกว่าสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้อีก เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพของแต่ละสถานศึกษาและชุมชน เรียกว่าสาระการเรียนรู้เพิ่ม ธรรมชาติของภาษาไทยที่เป็นวิชาทักษะทางภาษา จึงจะแยกการเรียนสาระของแต่ละทักษะออกจากกันไม่ได้โดยเด็ดขาด

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ (The integrated unit of study)

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ คือ กลุ่มของสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากการผสมผสานเชื่อมโยงให้มีความสัมพันธ์กันภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ซึ่งอาจจะมีทั้งการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ภายในวิชา (Intradisciplinary) หรือระหว่างวิชา (Interdisciplinary) ก็ได้

หลักการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ มีดังนี้

๑. ศึกษาคำอธิบายรายวิชาเพื่อทำความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของวิชาว่า ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไร (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง) ต้องเรียนรู้ผ่านสาระการเรียนรู้ใดบ้าง จะใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องใดเป็นหัวเรื่องที่จะสอน และมีจำนวนเท่าไร จึงจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expectation learning outcomes)

๒. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยเขียนผังมโนทัศน์หลักสูตร (Curriculum mapping) ที่ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้ คือ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ กระบวนการ คุณลักษณะ การวัดผลประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เห็นภาพรวม (Whole image) ทั้งหมดของหน่วยการเรียนรู้นั้น (รายละเอียดหน้า ๓๕)

๓. เขียนผังมโนทัศน์ (Concept mapping) โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้ทั้ง ๕ สาระเข้าด้วยกันคือ การอ่าน การเขียน การฟังการดูและการพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดีและวรรณกรรม องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน สาระการเรียนรู้ (แยกเป็นทักษะและคุณลักษณะ) และเนื้อหาสาระ การเขียนให้เขียนเป็นสาระ ๆ ไป (รายละเอียดหน้า ๓๖)

๔. จัดกลุ่มเนื้อหาสาระจากผังมโนทัศน์เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ใหม่ โดยพิจารณาจัดรวมเป็นกลุ่มย่อยในลักษณะบูรณาการ ซึ่งในแต่ละกลุ่มย่อยจะประกอบด้วยสาระที่เป็นทักษะทางภาษาเป็นหลัก แล้วผสมผสานกับสาระที่เป็นหลักภาษา การใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรม

ก็ได้ จำนวนหน่วยย่อยของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ไม่จำกัด (แต่ละหน่วยย่อยใช้เวลาเรียนประมาณ ๒ - ๔ ชั่วโมง) และไม่ควรจัดหน่วยย่อยแยกตามสาระการเรียนรู้ เช่น หน่วยย่อยเรื่องการอ่าน หรือหน่วยย่อยเรื่องการเขียน เป็นต้น เนื่องจากในชีวิตจริงผู้เรียนต้องใช้ทักษะทางภาษาให้สัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา การจัดหน่วยย่อยจึงควรให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงด้วย

๕. ในแต่ละหน่วยย่อยให้เขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจากคำอธิบายรายวิชาซึ่งมีความสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยย่อย โดยคัดลอกลำดับข้อและข้อความมาทั้งหมด ห้าม ตัดทอนข้อความผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ถึงแม้ว่าสาระการเรียนรู้ในหน่วยย่อยนั้น ๆ จะสัมพันธ์กับผลการเรียนเพียงส่วนเดียวก็ตาม

๖. กำหนดสัดส่วนของเวลาในแต่ละหน่วยย่อย แล้วจัดลำดับที่ของแต่ละหน่วยย่อยว่าหน่วยย่อยใดเป็นลำดับที่ ๑ ๒ ๓ ... ตามลำดับ การพิจารณาอาจต้องคำนึงถึงปริมาณความยากง่าย และความต่อเนื่องของสาระการเรียนรู้ ดังตัวอย่าง

หน่วยการเรียนรู้ที่ เรื่อง	หน่วยย่อยที่ เนื้อหาสาระ	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี	จำนวน ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ “นิราศเมืองแกลง”	<u>หน่วยย่อยที่ ๑</u> ๑.ที่มาของเรื่อง ๒.ประวัติผู้แต่ง ๓.ลักษณะกลอนสุนทรภู่ ๔. หลักการแต่งกลอน นิราศ ๕.การอ่านจับใจความ ๖.มารยาทการอ่าน ๗.นิสัยรักการอ่าน	๑.อ่านอย่างมีสมรรถภาพและ อ่านได้เร็ว (ท ๑.๑.๑) ๒.อ่านในใจและอ่านออกเสียง คำประพันธ์ประเภท กลอน โคลง กาพย์ บทร้อยกรอง ร่วม สมัย และวรรณกรรม ประเภท เรื่องสั้น ตำนาน พงศาวดาร ได้อย่างถูกต้อง (ท ๑.๑.๓) ๑๒.สรุปความ จับประเด็น สำคัญ และจุดประสงค์ของเรื่อง แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ เรื่องที่อ่าน ฟัง และดู (ท ๓.๑.๑) ๒๕.มีมารยาทการอ่านการเขียน	๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ เรื่อง	หน่วยย่อยที่ เนื้อหาสาระ	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี	จำนวน ชั่วโมง
		การฟัง การดูและการพูด (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒, ท ๓.๑.๒) ๒๖. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการศึกษาค้นคว้า (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒)	
	<u>หน่วยย่อยที่ ๒</u> ๑. การอ่านทำนองเสนาะ ๒. การฟังทำนองเสนาะ ๓. การเขียนเล่าเรื่อง ๔. การทำโครงการ ๕. คำประพันธ์ประเภท กลอนนิราศ ๖. มารยาทการอ่าน การเขียน และการฟัง ๗. นิสัยรักการเขียนและ การศึกษาค้นคว้า	๒. อ่านในใจและอ่านออกเสียง คำประพันธ์ประเภท กลอน โคลง กาพย์ บทร้อยกรองร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ตำนาน พงศาวดารได้อย่าง ถูกต้อง (ท ๑.๑.๓) ๓. แสดงทรรศนะและแสดง ความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องที่ อ่าน ฟังและดู โดยใช้แผนภาพ ความคิด (ท ๑.๑.๒, ท ๓.๑.๑) ๔. เขียนเรียงความ ย่อความ เขียนอธิบาย ชี้แจง แสดงความ คิดเห็น เขียนรายงานและเขียน โครงการ รวมทั้งใช้กระบวนการ เขียนเพื่อพัฒนางานเขียนให้มี ประสิทธิภาพ (ท ๒.๑.๑) ๕. รู้จักเลือกใช้ภาษาเรียบเรียง ข้อความได้อย่างประณีต จัดลำดับ ความคิด และขั้นตอนในการ นำเสนองานเขียนประเภทต่าง ๆ (ท ๒.๑.๒)	๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ เรื่อง	หน่วยย่อยที่ เนื้อหาสาระ	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี	จำนวน ชั่วโมง
		<p>๑๒.สรุปความ จับประเด็นสำคัญ และจุดประสงค์ของเรื่อง แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่อง ที่อ่าน ฟัง และดู (ท ๓.๑.๑)</p> <p>๑๔.ใช้ภาษาแสดงความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจ ด้วยภาษา และกิริยาท่าทางที่สุภาพ คิด ไตร่ตรองและลำดับความคิด ก่อนพูดและเขียน (ท ๔.๑.๓)</p> <p>๒๕.มีมารยาทการอ่าน การ เขียน การฟัง การดูและการพูด (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒, ท ๓.๑.๒)</p> <p>๒๖.มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการศึกษาค้นคว้า (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒)</p>	
	<p><u>หน่วยย่อยที่ ๓</u></p> <p>๑.คำศัพท์และสำนวน โวหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คำศัพท์จากเรื่อง - โวหารการบรรยาย - โวหารการพรรณนา <p>๒.การถอดคำประพันธ์</p> <p>๓.การเขียนคำศัพท์ยาก</p> <p>๔.การใช้บริบทการอ่าน</p> <p>๕.การใช้พจนานุกรม</p> <p>๖.การท่องจำคำประพันธ์</p> <p>๗.การใช้ภาษาในคำ ประพันธ์</p>	<p>๖.เข้าใจวงคำศัพท์ที่กว้างขึ้น สำนวนและโวหารการบรรยาย การพรรณนา และการอธิบาย (ท ๑.๑.๑)</p> <p>๗.เข้าใจการสร้างคำไทยตาม หลักเกณฑ์ของภาษา ระดับ ภาษาที่เป็นทางการและภาษา ที่ไม่เป็นทางการ (ท ๔.๑.๑, ท ๔.๑.๔)</p> <p>๘.จำบทประพันธ์ที่มีคุณค่า นำไปใช้อ้างอิงในการพูดและ การเขียน (ท ๑.๑.๓)</p>	๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ เรื่อง	หน่วยย่อยที่ เนื้อหาสาระ	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี	จำนวน ชั่วโมง
	๘.ชนิดและหน้าที่ของ อักษรและคำไทย - คำควบกล้ำ - ไตรยางค์ ๙.การเห็นคุณค่าของ การใช้ภาษาไทย	๑๗.ใช้บริบทการอ่านสร้าง ความเข้าใจการอ่าน และใช้ แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์ และความรู้ (ท ๑.๑.๑) ๒๓.มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒, ท ๓.๑.๒) ๒๔.มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการศึกษาค้นคว้า (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒)	
	<u>หน่วยย่อยที่ ๔</u> ๑.หลักการพินิจ วรรณกรรม - ด้านวรรณศิลป์ - ด้านเนื้อหา - คุณค่าทางสังคม - การนำไปใช้ในชีวิตจริง ๒.การพูดเล่าเรื่อง ๓.การใช้ถ้อยคำใน การพูด ๔.การใช้น้ำเสียงกิริยา ท่าทางในการพูด ๖.การรายงานโครงงาน ๗.การใช้เลขไทย ๘.การเห็นคุณค่าของ การเรียนวรรณคดีไทย	๔.เล่าเรื่อง และถ่ายทอดความรู้ ความคิดจากการอ่านไปใช้เป็น ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และ ใช้การอ่านในการตรวจสอบ ความรู้ (ท ๑.๑.๒) ๑๑.พูดนำเสนอความรู้ความคิด พูดเชิญชวน พูดอวยพร และ พูดในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่าง เหมาะสม และใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน นำฟังตามหลักการพูด (ท ๓.๑.๒) ๑๒. สรุปความ จับประเด็น สำคัญ และจุดประสงค์ของเรื่อง แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ เรื่องที่อ่าน ฟัง และดู (ท ๓.๑.๑) ๑๓.สังเกตการใช้ น้ำเสียง กิริยา ท่าทาง การใช้ถ้อยคำของผู้พูด	๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ เรื่อง	หน่วยย่อยที่ เนื้อหาสาระ	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี	จำนวน ชั่วโมง
	๙.การยกย่องผู้ใช้ ภาษาไทย	<p>และแสดงทรรศนะจากการฟัง และดู อย่างมีวิจารณ์ญาณ (ท ๑.๑.๒, ท ๓.๑.๑)</p> <p>๑๔.ใช้ภาษาแสดงความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจ ด้วยภาษา และกิริยาท่าทางที่สุภาพ คิด ไตร่ตรองและลำดับความคิด ก่อนพูดและเขียน (ท ๔.๑.๓)</p> <p>๑๕.ใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน ได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา อย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม และยกย่องผู้ใช้ ภาษาไทยอย่างมีคุณธรรมและ วัฒนธรรม ตลอดจนเห็นคุณค่า ของการใช้ตัวเลขไทย (ท ๔.๒.๒, ท ๔.๒.๓)</p> <p>๑๘.ใช้หลักการพิจารณากรรม พิจารณาคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์ เนื้อหา และคุณค่าทางสังคมและ นำไปใช้ในชีวิตจริง (ท ๕.๑.๑)</p> <p>๒๓.มีมารยาทการอ่าน การ เขียน การฟัง การดู และการพูด (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒, ท ๓.๑.๒)</p> <p>๒๔.มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการศึกษาค้นคว้า (ท ๑.๑.๓, ท ๒.๑.๒)</p>	

บทสรุป

เจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เน้นให้ทุกคนเรียนรู้และปฏิบัติจริงเพื่อเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้เน้นการบูรณาการ และส่งเสริมกระบวนการคิด

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เป็นการนำหัวข้อ และรายละเอียดของ

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น :

ท1 ๑.๑.๑, ท1 ๑.๑.๒, ท1 ๑.๑.๓, ท1 ๒.๑.๑, ท1 ๒.๑.๒,
ท1 ๓.๑.๑, ท1 ๓.๑.๒, ท1 ๔.๑.๑, ท1 ๔.๑.๓, ท1 ๔.๑.๔,
ท1 ๔.๒.๒, ท1 ๔.๒.๓, ท1 ๕.๑.๑,

สาระการเรียนรู้

๑. การอ่าน

- การอ่านจับใจความ
- การอ่านวิเคราะห์สรุปความ
- การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ
- การใช้บริบทการอ่าน

๒. การเขียน

- การเขียนคำศัพท์
- การเขียนเล่าเรื่อง
- การเขียนรายงานโครงการ
- การถอดคำประพันธ์

๓. การฟัง การดู และการพูด

- การฟังทำนองเสนาะ
- การท่องจำคำประพันธ์
- การใช้ถ้อยคำในการพูด

๔. หลักการใช้ภาษา

- หลักการแต่งกลอนนิราศ
- ชนิดและหน้าที่ของคำไทย
- การใช้พจนานุกรม
- การใช้เลขไทย

๕. วรรณคดีและวรรณกรรม

- ที่มาของเรื่อง, ประวัติผู้แต่ง
- ลักษณะกลอนสุนทรภู่
- คำศัพท์และสำนวนโวหาร
- หลักการพิจารณาวรรณกรรม

นิราศเมืองแกลง

กระบวนการ

๑. กระบวนการทางภาษา
๒. กระบวนการคิด
๓. กระบวนการกลุ่ม
๔. กระบวนการแก้ปัญหา
๕. กระบวนการจัดการ
๖. กระบวนการสร้างนิสัย

การวัดผลประเมินผล

๑. การสังเกต
๒. การตรวจผลงาน
๓. การทดสอบ
๔. การรายงาน

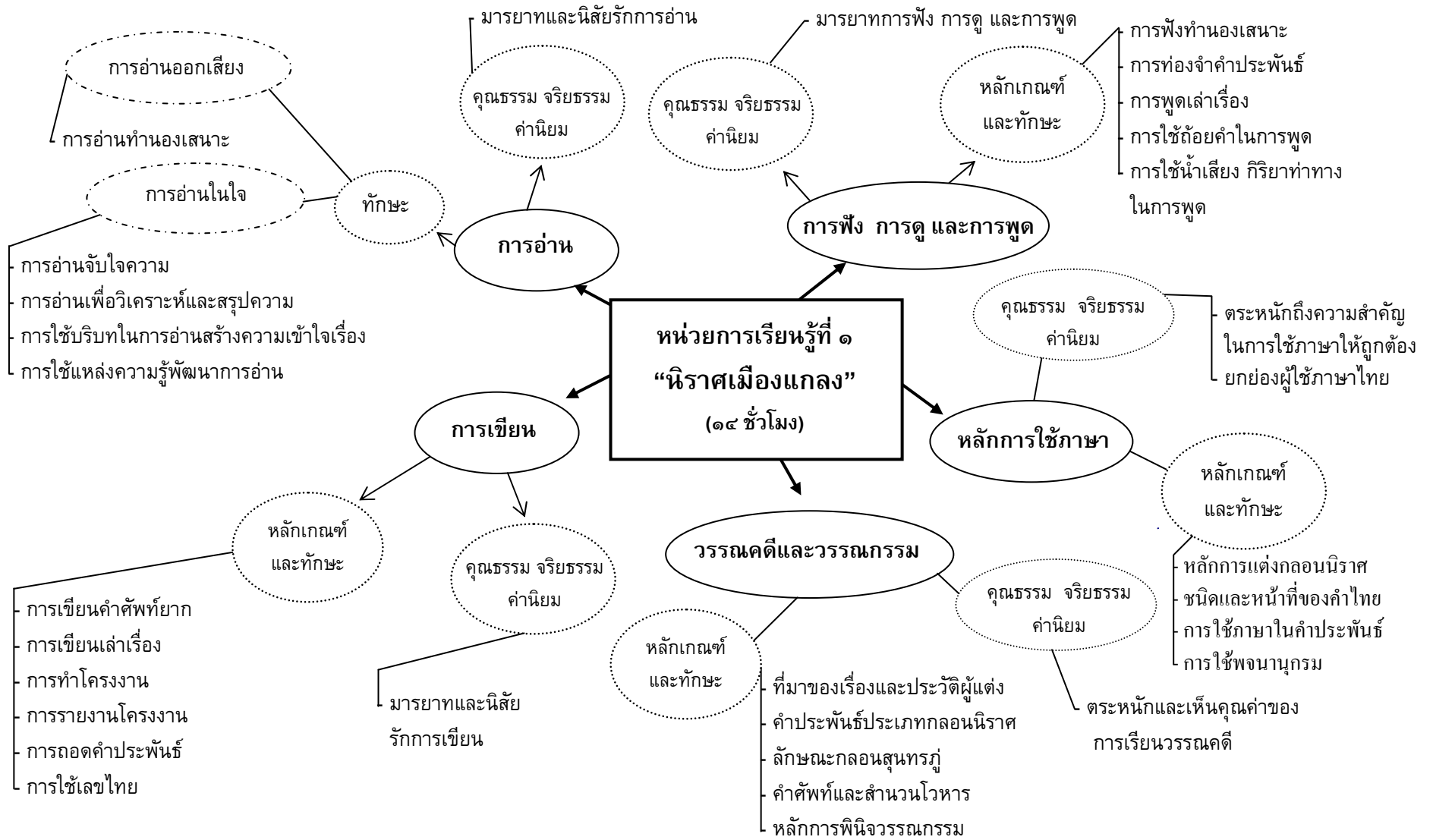
เครื่องมือประเมิน

๑. แบบสังเกต
๒. แบบทดสอบ
๓. แบบบันทึก
๔. โครงการ
๕. portfolio

สื่อการเรียนรู้

๑. หนังสือ - หนังสือเรียน - หนังสือท่องเที่ยวจังหวัดระยอง
๒. แผนภูมิ - คำประพันธ์ - หลักการพิจารณาวรรณกรรม ฯลฯ
๓. เอกสารการเรียนรู้ - ใบงาน - ใบความรู้ - แบบฝึก ฯลฯ
๔. แบบทดสอบ แบบฝึกหัด
๕. ตัวอย่างโครงการ

ผังมโนทัศน์การออกแบบหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ เรื่องนิราศเมืองแกลง

ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้เรื่อง นิราศเมืองแกลง

เพิ่มเติมรายชื่อหนังสือเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
ช่วงชั้นที่ ๓ – ช่วงชั้นที่ ๔

ชั้น	หนังสือเรียน
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	หนังสือเรียนชุด สารัตถะทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๑. หนังสือเรียน วิวิธภาษา ๒. หนังสือเรียน วรรณคดีวิจักษ์
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑. หนังสือเรียน วิวิธภาษา ๒. หนังสือเรียน วรรณคดีวิจักษ์
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๑. หนังสือเรียนชุด วรรณสารศึกษา เล่ม ๑ ๒. หนังสือเรียนชุด วรรณสารศึกษา เล่ม ๒
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕	๑. หนังสือเรียน ภาษาเพื่อพัฒนาการสื่อสาร ๒. หนังสือเรียน วรรณคดีวิจักษ์
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑. หนังสือเรียน ภาษาเพื่อพัฒนาการคิด ๒. หนังสือเรียน วรรณคดีวิจักษ์

แบบฝึกหัด

คำสั่ง จงตอบคำถามต่อไปนี้

๑. หน่วยการเรียนรู้หมายถึงอะไร

.....

๒. หน่วยการเรียนรู้บูรณาการหมายถึงอะไร

.....

๓. หน่วยการเรียนรู้บูรณาการมีแนวทางในการจัดทำอย่างไร จงอธิบาย

.....

๔. การสอนภาษาไทยควรใช้วิธีการบูรณาการแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุด เพราะเหตุใด

.....

๕. เลือกเขียนแผนผังมโนทัศน์เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้เรื่องใดก็ได้ต่อไปนี้ จำนวน ๑ หน่วย

- พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
- สุนทรภู่กวี
- การเขียนเชิงสร้างสรรค์
- ศิลปินกมรดกไทย
- ภูมิปัญญาทางภาษา

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๕). *หลักสูตรมาตรฐานแห่งชาติ...สู่ชั้นเรียน*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (๒๕๔๖). *การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- มงคล แผงสาเคน. (๒๕๔๕). *บูรณาการ: ผู้เรียนเป็นสำคัญ*. วารสารครุศาสตร์ ๑, ๒ (มิถุนายน –
ตุลาคม ๒๕๔๕). หน้า ๒๕-๓๐.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๘). *การจัด
การเรียนรู้ของครูนักปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.).
- _____. (๒๕๔๘). *แนวการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๔๐). *การศึกษาพัฒนาการหรือบูรณาการ*. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิพุทธธรรม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (มปป.). *หน่วยการเรียนรู้เป็น
หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปหลักสูตรอิงมาตรฐาน*. ค้นเมื่อ ๒๐ ธันวาคม
๒๕๔๙, จาก <http://academic.obec.go.th/assessment2549/aca/ahome01.htm>
- Kentucky Department of Education. (๑๙๙๘). *How to Develop a Standards – Based
Unit of Study*. from [http://education.ky.gov/SISI_Toolkit/Standard%203/
Documents/HowtoDevelopaStdBaseUoS.pdf](http://education.ky.gov/SISI_Toolkit/Standard%203/
Documents/HowtoDevelopaStdBaseUoS.pdf)